

P.S. Visarion Puiu Episcopul Hotinului cu sediul la Bălți

Stoica LASCU'

MISIUNEA NAȚIONAL-SPIRITUALĂ ȘI MISIONARĂ A CATEDRALEI EPISCOPALE DIN BĂLȚI (SFINȚITĂ LA 2 IUNIE 1935) ȘI A SLUJITORILOR EI

Aflându-mă la Chișinău, cu ocazia marcării, în martie a.c., a 105 ani de la Unirea Basarabiei cu „mama sa România”, un periplu prin așezări vechi ale Moldovei dintre Prut și Nistru (Orhei, Soroca, Bălți) mi-a prilejuit a vedea maiestuoasa Catedrală cu Hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Bălți (însoțit fiind de conf. univ. dr. Lidia Pădureac – prim-prorector al Universității de Stat „Alec Russo”, al cărui campus se află în imediata proximitate a Catedralei – și, mai apoi, în vizită la așezămintele ecleziastice ale

urbei, de mai tânărul cadru didactic, doctorand Victor Grigor).

În martie acest an s-au împlinit 100 de ani de la înființarea Episcopiei Hotinului (cu reședința la Bălți), primul titular al scaunului episcopal fiind Visarion Puiu (1879-1964), cel care a păstorit Eparhia în perioada 1923-1935. Și în timpul căruia a fost edificată și sfințită marea Catedrală, la a cărei punere a pietrei fundamentale (octombrie 1924) ministrul Artelor și Cultelor, istoricul Alexandru Lapedatu, avea să releve că aceasta semnifică „începutul refacerii vieții bisericești din această țară în vechiul și tradiționalul ei sens istoric”.

După peste un deceniu de edificare – răstimp în care, cum se va vedea din mărturiile de epocă prezentate mai jos, nu au lipsit greutățile întâmpinate –, Catedrala este sfințită la 2 iunie 1935, în prezența Suveranului și a Marelui Voevod Mihai, a unor înalți demnitari ai Statului Român.

În cuvântarea sa, regele Carol al II-lea – reamintind celor prezenți că a fost martor și la punerea pietrei fundamentale – subliniază semnificația actului la care erau prezenți: „sărbătorind această înălțare și această punere definitivă a crucei românismului pe plaiurile Basarabiei, dați-Mi voe să ridic paharul Meu, pentru ca toată lumea să urmeze pilda de aci. Biserica să fie vie, biserica să trăiască prin credința și prin meritele ierarhilor ei”.

Vrednicul de aducere aminte Visarion Puiu a fost urmat, la 11 decembrie 1935, în scaunul eparhial de către episcopul **Tit Simedrea** (1886-1971; înscăunat în 1942 ca mitropolit al Bucovinei).

După prima ocupație sovietică (1940-1941), din iulie 1941 cu locotenența Eparhiei Hotinului (cu reședința la Bălți) a fost însărcinat episcopul Armatei **Partenie Ciopron** (1896-1980). Transformat, după Război, în depozit și, din 1961, în sediu al Muzeului de Istorie și Etnografie, istoricului edificiu i s-au redat funcțiunile de cult după 1990; a fost restaurat în mai multe rânduri (ultima dată în 2019), iar în 2013 în curte a fost dezvelit bustul episcopului-ziditor și misionar Visarion Puiu.

BISERICA CATEDRALA EPISCOPALĂ DIN BĂLȚI

Un discurs al d-lui Alex. Lapedatu, Ministrul cultelor și artelor

Cu prilejul punerii pietrii fundamentale a catedralei din Bălți d. Alex. Lapedatu, ministrul cultelor și

artelor, a ținut următorul discurs ce-l publicăm acum după note stenografice, discurs care prin valoarea ideilor și frumusețea exprimării constituie un adevărat document literar.

Se așează azi, aci, în aceste părți de răsărit ale pământului românesc temelia unei noi catedrale episcopale a patriei reîntregite, care să amintească următorilor, din neam în neam, epoca norocită a restabilirii stăpânirii noastre în Moldova dintre Prut și Nistru și, odată cu ea, **începutul refacerii vieții bisericești din această țară** (subl.n.) în vechiul și tradiționalul ei sens istoric.

În adevăr, prin menirea sa, catedrala aceasta trebuie să fie mai mult decât alta. Căci episcopii ce vor servi după vremuri la dumnezeescu-i altar vor trebui să facă ca acest templu, închinat marilor împărați patroni ai legei creștine, să fie nu numai un lăcaș de închinare pentru credincioșii acestui pământ de strămoșească și glorioasă moștenire ci, în același timp, prin spiritul și tendințele ce-l vor domina, un lăcaș de cultură și educație națională.

*Iar lucrarea aceasta se va putea ajunge prin restabilirea vechilor, tradiționalele legături ale bisericii de aci cu metropolele lor de odinioară – cu Suceava lui Iosif și Teochit, cu lașul lui Varlaam și Dosofteiu –, prin iubirea și răspândirea culturii române pentru luminarea și păstrarea poporului în rosturile sale străbune, prin educația lui sufletească în așa fel ca să poată fi, în tăria sentimentelor sale naționale, cea ce au fost vrednicii săi înaintași de pe vremuri: **păzitorii și apărătorii cei mai vrajnici ai intereselor naționale** (subl.n.).*

Această menire a bisericii române stă în conștiința noastră a tuturor. De aci grija de a fi reînființate în cei dintâi ani ai unității naționale, chiar străvechile episcopii, nimicite de împrejurările vitrige ale trecutului, între cari și aceasta a Hotinului. Și de aci preocuparea conducătorilor Statului, ai bisericii și poporului român de a înzestra aceste noi Episcopii cu catedrale monumentale și cu mijloace îndestulătoare pentru îndeplinirea rostului și menirii de care vorbeam.

UN NOU SION ROMÂNESC

Numai reamintindu-ne aceasta, vom înțelege și vom aprecia cum se cuvine faptul că Alteța Sa Regală, Principele Moștenitor al țării, inițiatorul, sprijinitorul și conducătorul atâtor opere de cultură și de educație națională, a binevoit a sprijini, a ținut a și îndrăzni chiar a zice, să prezideze însuși această serbare, după cum a prezidat acum un an pe aceea similară de la Cluj, arătând prin aceasta toată însemnătatea actului ce se săvârșește și dând, în același timp, garanția cea mai solidă că lucrarea a cărei temelie se pune azi la Bălți se va realiza pe cât

posibil mai grabnic și mai bine, căci poporul credincios și Statul român nu se vor da în lături de la nici un sacrificiu pentru ajungerea acestui scop.

Sub astfel de auspicii și cu asemenea ajutor vei putea în curând, Prea Sfințite Părinte Episcop al reînvi-atei Eparhii a Hotinului, să-ți crezi și susții în jurul noii Catedrale, mijloace pentru bogata activitate pastorală, culturală și națională pe care o așteptăm de la Prea Sfinția Ta – care ai și credință, și învătătură, și devota-ment pentru legea creștină și pentru poporul român, ca să le slujești deopotrivă. Căci **azi s'a pus aci fundamen-tul unui nou Sion românesc** (subl.n.) a cărui înălțare va vesti lumii, ca odinioară crucea lui Heraclius pe Templul Ierusalimului, biruința duhului național la o biserică înstreinată, ca tendențe și scopuri, într'o subjugare de mai bine de o sută de ani.

Spre aceasta se îndreaptă acum către a tot cel puter-nic cugetul nostru smerit de rugăciune, spre aceasta se îndreaptă binecuvântarea pe care o imploră Cerului biserica română întreagă cu Primatul ei în frunte și spre aceasta se îndreaptă și binecuvântarea pe care avem nemărginita mângâiere să o primim de la acel ce în fiecare zi poate întinde mâinile sale rugătoare deasupra mormântului Domnului nostru Isus Christos, de la Preafericitul Patriarh al Ierusalimului, a cărui prezență la această solemnitate va fi înregistrată pentru totdeauna ca un eveniment de mare însemnătate în viața biseri-cii române, în viața eparhiei Hotinului și în viața Prea Sfinției Tale. Episcopul rânduit să contribui mai mult decât oricine altul la înălțarea acestui dumnezeesc tem-ple („Viitorul”, 5 octombrie 1924).

x

ÎNFĂPTUIRI BASARABENE

Catedrala episcopiei Hotinului și Bălților cu hra-mul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”

Orașul Bălți este un târg negustoresc, cu destulă vechime și care a avut și are o populație dornică mai mult de câștiguri realizate repede ca apoi cei procop-siți să se ducă și să-și risipească câștigurile pe aiurea.

A mai avut neajunsul da a fi așezat în mijlocul unui ținut lipsit cu totul de păduri sau livezi cât vezi cu ochii de pe una din colinele înconjurătoare, nu zărești urmă de copac. Fiind un orașel mai mult pentru târguri de cai, și așezat pe moșie boerească, n'a putut lua în cur-gerea vremii o dezvoltare mai temeinică, ci a fost ves-tit mai mult prin târgurile sale de vite și de cereale aduse de sătenii de prin împrejurimi și transportate aiurea de negustori. Însăși calea ferată, înainte da răz-boi, se apropia de acest oraș parcă cu frică, la câțiva km peste Răut, ca venită de la Ocnița, să pornească îndată

spre Nistru pe la Florești.

După revenirea Basarabiei la Patria-Mumă, situ-ația acestui oraș s'a îmbunătățit. Destul e să arătăm că populația în acești ani s'a întreit, comerțul a luat un avânt nebănuț, dar orașul sa vede și astăzi foarte întârziat.

Reînființându-se episcopia Hotinului, în anul 1923, cu reședința în Bălți, s-a constatat că pentru populația creștină a acestui oraș abea este o biserică și aceasta zidită pe la anul 1800 de proprietarul Catargi pe a cărui moșie se află orașul.

Vrednicul episcop Visarion, ales chiriarh al ace-stei episcopii, a căutat să deștepte atențiunea tuturor autorităților în toate direcțiile, ca să nu mai întârzie împlinirea nevoilor ce le are acest oraș, iar din punct de vedere bisericesc a stimulat clerul la o activitate mai intensă și **a pus în anul 1924 temelii frumoasei catedrale episcopale din Bălți ce astăzi este com-plect terminată** (subl.n.), ridicându-și turlele spre bol-țile azurii ale cerului, dând slavă lui Dumnezeu.

Catedrala episcopală din Bălți, fiind **cel dintâi semn vădit și trainic pe care cârmuirea românească îl înfigea în pământul Basarabiei de la reîntoarce-rea ei la patria mamă România** (subl.n.), solemnității punerii petrei fundamentale trebuia să i se dea toată măreția cuvenită. De aceea la aceasta solemnitate, care s'a desfășurat la 28 Septembrie 1924, a luat parte M.S. Regele Carol II, pe atunci moștenitor al tronului. Prea fericitul Damianos, patriarhul Ierusalimului, membrii Sf. Sinod român, membrii guvernului și alți mulți dem-nitari ai statului.

Rostind o înălțătoare cuvântare, prințul Carol (Regele de astăzi) a accentuat că: „acest altar îl ridicăm ca să fie mărturie și aspră muștrare celor care zic că noi am venit sprijiniți numai de sabie. Iată, **noi ridicăm biserici înainte de a zidi cazărmi și a fabrica tunuri** (subl.n.).

Ridicăm altare, căci în ele sunt neîntrecute învăț-turi de dreptate și dragoste socială pe care le-a predi-cat blândul nostru mântuitor Iisus Hristos”.

Deși lucrările de construcție la această catedrală au fost incerte sub asemenea bune auspicii, totuși ele n'au fost ajutate îndeajuns.

În anii 1927, 1930 și 1931, lucrările au stagnat com-plect, din lipsa ajutorului de la Centru.

La nenumăratele intervenții făcuta forurilor supe-rioare, caracteristic este răspunsul Î.P.S. Patriarh: „creș-tinească răbdare, până ce vor putea fi realizata toate cele necesare”. Însă episcopului dela Bălți îi trebuiau fonduri, nu răbdare.

Dar cu toate că episcopul Vsarion a fost lipsit de sprijinul factorilor în drept, această catedrală a fost

terminată prin ajutorul pe care i l-a dat clerul și credincioșii eparhiei. Preoțimea a înțeles pe vrednicul ei ierarh și a făcut sacrificii pentru izbândirea frumoaselor intenții pe care le avea el.

Din ofrandele strânse de la credincioși și din donațiile făcute de clerul acestei eparhii, se ridică astăzi, drept mulțumită lui Dumnezeu, catedrala „Sf. Împărați Constantin și Elena”, care a costat circa 20 milioane lei.

Întâlnindu-ne cu meșterul care a ridicat această măreață biserică, am aflat că planurile și executarea s'a făcut după indicațiunile episcopului Visarion.

Turla centrală a bisericii se ridică falnică la peste 60 metri înălțime.

Coridorul din față prin colonadele ce-l înconjoară, lucrare artistică, îți dă impresia că te afli în fața unuia din cele mai frumoase palate.

Pătrunzând în interiorul catedralei, ochiul îți fuge de la un lucru la altul. Te uimește la primul rând largă încăpere, unde pot asista la serviciul religios peste 2000 de închinători.

Pictura datorită maestrului [Dumitru] Noroce, face un tot armonios cu sculptura catapiteasmei, lucrată în stejar masiv de renumita casă „Babic” din București. Strănille și ușile de asemenea sunt lucrări cu mult gust de tânărul sculptor Dumitrescu, absolvent al Academiei de Belle-Arte din Iași.

Dar minunată este mai ales sculptura pe care așa de frumos au reușit să o facă pe strana arhierescă și pe scaunele din altar, elevii școlii de cântăreți bisericești din mănăstirea Dobrușa, unde episcopul Visarion a înființat un atelier de lemnărie și de ferărie.

Catedrala interior este luminată electric – luminile nu se văd; apar doar razele becurilor ascunse în cornișe.

În totul este un monument de artă care va rămâne strană de apurarea într-o aducere aminte a vrednicului ctitor.

Suntem informați că la sfințirea catedralei care va avea loc anul acesta, episcopul Visarion, a invitat să ia parte alături de M.S. Regele Carol II pe patriarhul Antiohiei și pe alți reprezentanți ai bisericilor ortodoxe de țările veche.

Pe episcopul Visarion al Hotinului, istoria va ști să-l așeze în locul de cinste, convenit („Opinia [Iași], 8 aprilie 1934).

x

PRIMIREA M.S. REGELUI LA BĂLȚI

Într-o atmosferă de nedescris entuziasm, s'a făcut sfințirea sfintei Episcopii a Bălților și Hotinului
Entuziasmul cu care a fost întâmpinat M.S. Regele

prima Sa călătorie în Basarabia, după urcarea pe tron, nu cunoaște margini.

Populația îi iese pretutindeni în cale cu flori și strigăte de bucurie. După solemnitățile cari au avut loc la Hotin, cortegiul regal s'a îndreptat spre Bălți, unde a ajuns astăzi dimineață la ora 10. În gara Bălți, Suveranul a fost salutat de d-nii: G. Tătărescu, Inculeț, general Paul Angelescu, dr. C- Angelescu, Al. Lapedatu, Nistor, Eugen Titeanu, Vlahide secretar general la președinție, episcopul Visarion, Emanuel Cateli prefectul județului Bălți, Vrăbie primarul municipiului Bălți, general Gheorghiu comandantul garnizoanei, senator Iancu Botez, deputat Chiriță, Satmary prim președintele tribunalului, Neguță prim procuror, colonel Paraschivescu, col. Stamatopol, col. Scarlat, col. Antoniu, maior Mavrachi, maior Perju Atanasie, etc.

Descinderea din tren

M.S. Regele a descins din trenul regal însoțit de Marele Voevod Mihai, generalul Iliasievici mareșalul Palatului, generalul Grigorescu, comandorul Fundățeanu, col. Râmnicăneanu și căp. Știubei.

D. primar Petre Vrăbie oferind M.S. Regelui tradiționala pâine și sare, a rostit o cuvântare de bun sosie.

D. general Gheorghiu a prezentat raportul Suveranului, care a trecut în revistă compania de onoare de sub comanda d-lui căpitan Hămăngeanu.

Spre locașul sfânt

Se formează apoi cortegiul regal, escortat de un escadron din regimentul 6 roșiori, care parcurge drumul de la gara Pământeni-Bălți, până la noul locaș al catedralei episcopale. Pe tot parcursul, mii de săteni și localnici aclamau pe Suveran. Orașul era splendid pavozat cu drapele, ghirlande de flori, covoare naționale și arcuiri de trimuf.

Vasta catedrală episcopală – ridicată prin osârdia prea sfințitului episcop Visarion al Bălților și Hotinului și purtând hramul Sfinților Constantin și Elena –, este înconjurată de o masă compactă de oameni, veniți să participe la sfințirea noii biserici, în prezența Augustului nostru Suveran.

În fața pridvorului zidit după modelul mănăstirii Horezu, ia loc un numeros sobor de preoți în frunte cu Î.P.S.S. mitropolitul Constantinopolului Maximos, episcopul Sava al Lublinului din Polonia, episcopul Cosma al Dunării de jos, arhimandritul Adamanathos, trimisul Sinodului din Constantinople etc.

În mijlocul entuziasmatelor urale ale mulțimii, M.S. Regele a coborât din automobil cu Marele Voevod Mihai și d. Inculeț ministrul de interne. În poarta catedralei episcopale Suveranul a fost întâmpinat de P.S.S.

episcopul Visarion Puiu cu Sf-ta Evanghelie în mână După ce Suveranul a trecut în revistă compania de onoare, s'a oficiat în fața bisericii un scurt serviciu divin.

Corul format din aproape 100 de preoți și diaconi, intonează „Christos a înviat” și „Mărire Ție Doamne”.

S'a format apoi un cortegiu care are în frunte un călugăr cu toaca de lemn, după care urmează corul episcopal, clerul, M.S. Regele cu Marele Voevod Mihai și înalții demnitari ai țării,

Cortegiul astfel format, a înconjurat noua catedrală episcopală, după care Suveranul și întreaga asistență îngenunchiază ascultând slujba divină. Episcopul Cosma al Dunării de jos stropește zidurile catedralei episcopale cu aghiasmă.

„...Vine împăratul măririlor”

Îndreptându-se spre intrarea catedralei P.S.S. episcopul Cosma pronunță formula sacramentală pentru sfințirea noului locaș de rugăciune: „Ridicați boeri vechi porțile pentru că vine împăratul măririlor!”

Din partea cealaltă a ușilor, o voce tunătoare întreabă: „Cine e acesta împăratul măririlor?”

Episcopul răspunde: „Este Domnul puterii în timp de pace și în timp de război”.

M.S. Regele tae panglica, care pecetluște intrarea în biserică și cortegiul pășește în noul locaș al Domnului. Suveranul și Marele Voevod Mihai urmați de clerul episcopal intră în Sf. Altar unde sunt îmbrăcați în cămăși albe, cerute de ritual la sfințirea noii biserici.

Cu o ceremonie deosebită, a început actul sfințirii Sfintei mese din altar.

Sfânta masă este spălată cu miresme și ceară. După aceea Înalții Ierarhi săvârșesc ungera cu Sf. Mir. Pistolul e îmbrăcat apoi cu Sfântul Giulgiu care e legat în cruce.

După sfințirea mesei, Suveranul și Voevodul Mihai, desbrăcându-se de cămășile ctitoriale, se îndreaptă ținând lumânări aprinse în mână, spre stranele regale.

Corul condus de d. Ion Țurcanu, dă răspunsurile.

Ultima parte a slujbei e ascultată în genunchi de toată asistența.

P.S.S. episcopul Puiu vorbește apoi o cuvântare în care arată frământările de veacuri prin care a trecut această provincie.

După cuvântarea P.S.S. episcopul Visarion se îndreaptă spre strana regală purtând în mâini o frumoasă icoană în aur masiv pe care a dăruit-o Regelui din partea clerului din eparhia Bălților și a Hotinului, întreg soborul de preoți și clerul episcopal intonează un impresionant „Mulți ani trăiască” după care slujba

s-a sfârșit.

Defilarea

Suveranul cu întreg cortegiul regal părăsește catedrala îndreptându-se spre o tribună special amenajată, de unde primește defilarea trupelor din garnizoană.

De la catedrală, Suveranul și Voevodul Mihai, urmați de înalții demnitari, clerul, autoritățile civile și militare au pornit pe jos prin mijlocul mulțimii entuziasmate spre locul unde urmează să se construiască noua clădire a liceului de fete „Domnița Ileana”. Aci s-a semnat pergamentul de fundație pe care Suveranul l-a citit punând prima mistrie de tencuială.

P.S.S. Episcopul Visarion Puiu și preotul Vladimir Dumitriu au rostit câte o scurtă cuvântare.

De aci, Suveranul și întreaga asistență, s'au dus la cimitirul eroilor.

Pe un platou care domină întregul oraș, a fost ridicat un frumos monument de granit în cinstea eroilor căzuți în războiul de întregire.

Suveranul a trecut în revistă trupa, cohorta de cercetași de sub conducerea d-lui Matei Bodislav și compania tinerilor premilitari.

După săvârșirea slujbei divine, d. general Gheorghiu, comandantul garnizoanei, a rostit un discurs în care arată că acest monument ridicat de societatea Cultul eroilor simbolizează recunoștința generației de astăzi pentru cei s'au jertfit intru mărirea țării.

M.S. Regele, trăgând de capătul sforii, desvelește monumentul. Mulțimea izbucnește în nesfârșite strigăte de „Trăiască Regele”.

D. Pascu, din partea legiunii de cercetași Bălți a oferit M.S. Regelui un bust scurta de comandantul centuriei a 5-a, arătând că acest dar este făcut de tineretul cercetășesc

comandantului suprem al cercetășiei din întreaga țară, Regele Carol al I-a.

Suveranul și suita s-au dus apoi la reședința episcopală.

P.S.S. episcopul Visarion a întâmpinat pe Suveran cu tradiționala pâine și sare.

Suveranul și membrii guvernului au luat dejunul la reședința episcopală,

Cuvântarea P.S.S. Episcopul Visarion Puiu

Vis a fost pentru mine și clipa trăită, atunci, cum ca un vis nespus de frumos este și cea de față, deși simt că o trăesc aevea, Sire, sporadicii cronicari ai neamului nostru nu s'au stins, însemnări pentru întâmplările mai însemnate din viața acestui popor și a Regelui său, se scriu și azi și va veni o vreme când generațiile viitoare vor citi între

altele și cum în împrejurări tulburi și puțin prielnice acestor frumoase plaiuri ale țării noastre dintre Prut și Nistru, s'a pus totuși început unei episcopii cu întocmiri vlădicești și cum era acest însemnat lucru binevoit ca Regele Ferdinand I Cel bun și Blând al României întregite, să trimită pe însuși fiul Său, Prințul de Coroană și cum a fost de față atunci însuși Patriarhul Ierusalimului, Damian și întregul Sinod al Bisericii române și sfetnicii Tronului și mulțimea căpeteniilor de frunte ale oștilor și norodul și cum s'a desfășurat serbarea punerii temeliiilor Catedralei din Bălți și a bisericii vlădicești și a reședinței episcopale din acest oraș și cum a privit cu uimire și în nedumerire norodul acestui târg o minune ca aceasta.

Și au trecut, Sire, zece ani de când s'a întipărit în mintea tuturor celor de atunci și sosirea Voastră maiestuoasă și cuvintele frumoase ce ați rostit și lacrimile bătrânului Patriarh octogenar Damian al Ierusalimului, căruia ați binevoit a-i da întâiul și unicul prilej de a vedea și binecuvânta oastea creștină în ostașii diviziei a 14-a de când am început zidirea acestor trei edificii, printre cari și acest lăcaș, în care am fericirea să vă văd iarăși ca într-o pagină de cronică.

Ca om, suport greu clipele de față, deși sunt nespuse de îmbucurătoare, căci nu știu cu ce m'am învrednicit înaintea lui Dumnezeu să împlinesc înfăptuirile, al căror început Ați binevoit a-l străluci cu prezența Majestații Voastre și ori ca și acum, și nu am nici cuvinte măestrate, prin cari să pot prezenta Maiestății Voastre deplina mulțumire ce datorez pentru bunătatea ce mi-ați arătat. Deasemeni, trebuie să mărturisesc și să exprim mulțumiri înaltului guvern de azi, care prin d. ministru al Cultelor, Alexandru Lapedatu, mi-a dat singurul sprijin simțit, în truda ce-am pus-o până acum pentru întocmirea episcopiei din Bălți.

Ca arhieru dau slavi Dumnezeului părinților noștri că m'a învrednicit a pune început acestei episcopii, iar ca păstor de suflete, în acest colț de țară, vă rog, Sire, să binevoți a-mi îngădui să vă exprim în numele meu, al clerului și al bunilor creștini din eparhia Hotinului profundă recunoștință și întregul devotament datorat, urându-vă din adâncul inimei să trăiți mulți și fericți ani, pentru binele poporului nostru, pentru prosperitatea țării și înflorirea sfinteii noastre biserici. Amin.

Reprezentantul Patriarhiei de Constantinople, P.S.S. Maximos a rostit următorul discurs pe care l-a tradus din grecește preotul Moraisakis:

Sire, mă simt fericit că mie mi-a revenit sarcina de cinste să reprezint marea biserică a lui Hristos din Constantinople, și pe nobilul ei conducător, la această serbare solemnă și plină de bucurie, a târnosirii unei sfinte noi catedrale, pe care a înălțat-o așa de magnific și de strălucit strădania călduroasă a Arhipăstorului

2 iunie 1935

plin de zel, cât și evlavia mereu vădită a fililor ortodoxi ai marelui și gloriosului regat al României.

Mă simt bucuros să-mi exprim, cu această fericită ocaziune, sincera mea convingere că eparhia ecumenică, călăuzită de duhul dragostei alese față de toată România și respectând cu sfințenie legăturile istorice cu acest evlavios popor al iubitei biserici surori române, simte o mare bucurie și-și îndreaptă mulțumirea sa către Dumnezeu, că în binecuvântata și mărita Voastră țară, biserica ortodoxă a ajuns la o așa de mare înflorire și dezvoltare, sub gloriosul sceptru al Majestații Voastre

Constat aci strălucita activitate a Patriarhului Miron și a celorlalți vrednici arhipăstori, în mijlocul cărora un foc de mare cinste îl ocupă Prea Sfințitul Episcop Visarion al Hotinului. În sprijinul convingerii mele stă și strălucita și marea sărbătoare de azi, a sfințirii catedralei, care este un vădit simbol că poporul român păstrează neatinsă credința și tradiția ecumenică.

Ca delegat special, participând la bucuria României întregite aduc binecuvântarea înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Ecumenic, Fotie al II-lea, cu cele mai călduroase felicitări și urez din toată inima ca Atotputernicul să ocrotească și să păsească în îndelungare de zile pe Majestatea Voastră, împreună cu Măria Sa Marele Voevod Mihai I de Alba Iulia și toată familia regală, revărsând din belșug asupra sfinteii biserici a României, asupra binecredinciosului guvern și asupra nobilului popor român harul, binecuvântarea și tot darul cel desăvârșit.

După discursul Mitropolitului Maximus, a luat cuvântul P.S.S. Episcopul Sava al Lublinului, reprezentând mitropolia Poloniei.

Discursul a fost rostit în limba franceză și se încheie cu cuvintele următoare: „Ca reprezentant al mitropoliei Poloniei, trimis la această serbare creștinească, rog pe Dumnezeu să aibă în ocrotirea sa biserica ortodoxă română, sănătatea Maiestății Voastre și propășirea țării românești”.

Răspunsul M.S. Regelui

Prea Sfinția Ta

Fie-Mi îngăduit, în această zi de sărbătoare, să resimt aceiaș emoție ca Prea Sfinția Ta când Mi-a adus aminte de acele zile de acum zece ani.

A trecut de atunci o vreme îndelungată. Multe fapte s'au săvârșit în țara noastră și în lumea întreagă. Multi dintre cei cari erau eri printre noi, azi nu mai sunt.

*Cred că nu aș fi putut începe aceasta vizită în Basarabia printr'o faptă mai frumoasă decât aceea a târnosirii **primei biserici episcopale a României Unite, pe aceste plaiuri veșnic românești** (subl.n.). Nu cred că ar fi putut fi ceva mai frumos, căci, aci, acest popor moldovenesc, adânc credincios, a priceput adâncul rost al afirmării credinței și, deci, al naționalității românești, în aceste locuri revenite către Patrie și cari vor rămâne, prin întărirea credinței, veșnic ale neamului nostru (Aplauze).*

Prea Sfinția Ta, ești unul dintre vlădicii neamului nostru, care M-ai înțeles, din toate cuvântările ce am rostit, mai bine poate decât oricine.

*De aceea, țin, în aceste zile în cari îți vezi încoronarea unei străduinți care ți-a apăsat greu pe suflet – o știu –, dar în care vezi azi încununarea unei munci de zece ani, a-ți spune că ești acela care ai priceput cuvintele cari le-am spus totdeauna că **biserica noastră nu trebuie să fie o biserică moartă, ci trebuie să fie o biserică vie** (subl.n.) (Aplauze).*

*Așa cum această eparhie a fost condusă, cu toate greutățile ei, trebuie să fie o pildă. Dar, dați-Mi voe să spun că tocmai din cauza greutăților acestora, ai putut să dai o probă în fața întregii creștinătăți, și a bisericii ortodoxe, că aci există o adevărată biserică, și că această biserică **este biserică credinței și nu o biserică izvorâtă dintr'un buget al statului** (subl.n.) (Aplauze).*

Azi, sărbătorind această înălțare și această punere definitivă a crucei românismului pe plaiurile Basarabiei, dați-Mi voe să ridic paharul Meu, pentru ca toată lumea să urmeze pilda de aci. Biserica să fie vie, biserică să trăiască prin credința și prin meritele ierarhilor ei.

Aduc totodată mulțumiri bisericilor surori, ca unele ce sunt și ele reprezentate aici, ca să sărbătorească împreună cu noi, această frumoasă sărbătoare a credinței și a afirmării națiunii noastre (Aplauze prelungite).

La ora 5 garnizoana a oferit Suveranului un ceas și la 6:30 trenul regal a pornit spre capitala Basarabiei.

x

Episcopul Armatei la mijlocul trupelor și al populației din Bălți

Abea la câteva zile după eliberarea Bălților, P.S. episcop al armatei, dr. Ciopron, a ținut să officieze în Catedrala orașului nostru o sfântă liturghie pentru ostașii și pentru populația civilă de aici.

P.S.S. Episcopul Armatei, a fost înconjurat de un mare sobor de preoți localnici și militari în frunte cu păr. Dăncilă. Slujba arhierescă săvârșită de vlădica oștirii și-a produs efectul duhovnicesc dorit.

Rugăciunile înălțate aici Cerului ocrotitor, au echilibrat sufletele mulțimii adunată pentru închinare în Catedrala românească intactă din Bălți, lacrimile de bucurie și de mulțumire sufletească ale celor prezenți răsplătind din belșug ostenele înaltului Ierarh Ciopron, care, prin această activitate contribuie mult la normalizarea vieții din provinciile eliberate.

În cuvântul ocazional, rostit de către P.S. Sa, a vibrat întreaga recunoștință ce o datorează neamul nostru lui Dumnezeu, oștirii și providențialului nostru conducător, Generalului Ion Antonescu.

P.S. Sa a vizitat apoi răniții trei ambulanțe militare în treacăt prin Bălți, împărțind răniților cruciulițe, cărți de rugăciuni și tablouri sfinte („Curentul”, 27 iulie 1941).

x

Î.P.S. Tit Simedrea, mitropolitul Bucovinei, a sfințit catedrala episcopală din Bălți

Catedrala episcopală din Bălți, fiind reparată radical și pictată, a fost sfințită duminică, 20 decembrie, cu un deosebit fast.

În vederea acestei rare solemnități a sosit în Bălți, cu un vagon special, venind din Cernăuți, Î.P.S. Tit, mitropolitul Bucovinei, însoțit de păr. consilier referent dr. Vasca, de d. Gh. Arghiropol, directorul Mitropoliei și protodiaconul Alexa. Î.P.S.S. a fost întâmpinat pe peronul gării de P.S. Episcop Partenie Ciopron și de consilieri referenți, secretarul eparhial, protopopii eparhiei, prefectul județului Bălți, primarul orașului Bălți, toți reprezentanții autorităților locale și întreg clerul orașului.

Î.P.S. Mitropolit Tit a luat parte, sâmbătă seara, la slujba vecerniei și privegherii iar a doua zi, duminică, a săvârșit slujba sfințirii împreună cu P.S. Episcop. dr. Partenie Ciopron, înconjurat de un impunător sobor de preoți și diaconi.

A participat o imensă mulțime de credincioși cari nu mai încăpeau în monumentală catedrală. De față au fost reprezentantul d-lui guvernator al Basarabiei, prof. T. Hotnog directorul culturii naționale și cultelor din Basarabia, prefectii județului Bălți, Hotin și Soroca și toți reprezentanții autorităților din orașul Bălți și din județele Bălți, Soroca și Hotin.

Slujba sfințirii a început la ora 9 dim, urmând sf. liturghie care s-a terminat la ora 12.

Cuvântarea P.S. Episcop Partenie Ciopron

După terminarea slujbei, P.S. Episcop dr. Partenie Ciopron a făcut o scurtă dare de seamă alor ce a înfăptuit la Bălți. P.S. Sa și-a exprimat marea bucurie că vizita Î.P.S. Mitropolit Tit cinstește întreaga eparhie.

A arătat apoi că credincioșii din acest colț de țară au avut în timpul ocupației o atitudine creștinească și românească, iar preoții rămași și-au făcut pe deplin datoria. Poporul din această eparhie este strâns legat de biserică despre care s'a convins personal, în dese vizite făcute în eparhie.

P.S.Sa, după ce a înfățișat cronologic ce s'a realizat în eparhia Hotinului de când i s'a încredințat conducerea, a adresat Î.P.S. Mitropolit Tit al Bucovinei întâmpinarea „Bine ați venit”.

Cuvântarea Î.P.S. Mitropolit Tit Simedrea

Răspunzând, Î.P.S. Tit Simedrea, Mitropolitul Bucovinei, și-a exprimat marea bucurie că, revenind în centrul eparhiei din Bălți, găsește înfăptuiri rodnice ce culminează cu pictarea catedralei din Bălți.

Regretă lipsa celor mai buni fii ai neamului și bisericii cari rămânând aci și fiind deportați n'au avut altă vină decât că și-au iubit pământul, neamul și biserica. Citează pe vajnicii luptători naționaliști Em. Catelli și Eufemie Popovici, precum și mai mulți preoți, în fruntea cărora stă Teofan Ignatovici, martirizat împreună cu soția sa pentru biserica neamului.

Subliniază dârzenia moldovenilor dintre Prut și Nistru și credința lor neclintită pe linia străbunilor cari, în toate cele împlinite, își puneau nădejdea la Dumnezeu.

Arată că mai degrabă decât s'ar fi așteptat cineva, Mareșalul Antonescu, cel mai autentic român de baștină, a tras spada și în scurtă vreme a desrobit frumoasa Moldovă de Răsărit și dulcea Bucovină, cu brava sa armată. Îndeamnă mulțimea să susțină cu toată ființa sa armata ce durează cu sânge, trăinicia statului român de mâine, moșia ce am moștenit dela străbuni.

În încheiere, Î.P.S. Sa a mulțumit P.S. Episcop dr. Partenie Ciopron pentru cele înfăptuite în scurt timp. Apoi Î.P.S. Sa binecuvintează mulțimea.

S'a trimis telegramă omagială d-lui Mareșal Antonescu, Conducătorul Statului.

Terminându-se această sobră și rară solemnitate din Nordul Basarabiei, s-a servit, la ora 14, o agapă în reședința episcopală din Bălți.

La masă au luat cuvântul de prefect al jud. Bălți și P.S. Episcop dr. Partenie Ciopron, cărora le-a răspuns Î.P.S. Mitropolit Tit al Bucovinei, arătând că este adânc mișcat de cele ce a constatat în eparhia Hotinului, de care este mult legat sufletește.

Î.P.S. Mitropolit a părăsit orașul, Bălți Luni, 21

Decembrie, la ora 14, plecând, împreună cu însoțitorii, la reședința mitropolitană Cernăuți („Universul”, 28 decembrie 1942).

x

lerarii misionari

P.S. Episcop dr. Partenie Ciopron al Bălților

Străbătând de curând ținuturile din lungul Nistrului, am întâlnit în eparhia Bălților o neobișnuită înviorare spirituală.

În ziua de 1 Martie, catedrala episcopală și bisericile din orașul Bălți, reuniseră în vaduri tineretul și cărturăria orașului, pentru mărturisirea de Sfintele Paști.

Mi-a fost cu neputință să obțin câteva minute de la un duhovnic.

O minunată rânduială, făcea ca fiecare să se înșirue tăcut și smerit, așteptându-și rândul mărturisirii.

Am socotit că este o caracteristică de trăire duhovnicească a acestui vechiu oraș basarabean, cu reședință episcopală.

Dar și în centrele sătești, nu numai în cele de veche tradiție românească, cu așezări istorice de răzeși, ci chiar în cele nou create în jurul nodurilor de căi ferate, bisericile erau în slujbă și poporul în rugăciune.

La Lipnic – localitate de veche rezonanță istorică

2 iunie 1935

–, catedrala ridicată de căile ferate în fața gării, radia lumina numeroaselor candelabre, iar poporul cânta minunat psalmii pocăinței.

La „Drochia-gără” – căci satul de răzeși este la depărtare de o jumătate de poștă –, în casa de curând prefăcută în lăcaș de rugăciune, cârdușii de copii sglobii, alergau pe nămeții de zăpadă, dela șezătoarea noastră, la biserică, în frunte ori dascălii lor.

La Florești – unde sufletul românesc trăiește puternic ca în vremea lui Ștefan cel Mare și unde eroismul unor învățători de elită ca d. Hâncu, cavaler al ordinului „Mihai Viteazul” și al „Cruții de fier” pentru uimitoare acte de bravură, s’a unit într’o conlucrare minunată cu Biserica strămoșească pentru întărirea sufletelor prin credință, aceeași sete de credință religioasă.

Am căutat să aflui taina acestei puternice acțiuni de sfântă înviore.

Pretutindeni, mireni și clericii mi-au mărturisit că este opera P.S. Episcop dr. Partenie Ciopron al Bălților.

Comandantul garnizoanei și al regimentului „Petru Rareș” din Florești, d. colonel Preoteasa, ostaș distins, îmi arăta cum Preasfințitul episcop al armatei, deși are gradul de general de divizie, nu și-a schimbat nimic din avântul care-l făcea să lupte în trecutul război, ca simplu ostaș, în primele rânduri, până a căzut grav rănit în iulie 1917 sub ploaia de gloanțe inamice.

Nici nu se putea altfel – reflecta ca pentru sine, distinsul comandant.

„Ca monah – soldatul Partenie Ciopron –, a înțeles să lupte în sens spiritual. În loc de armă, purta sfânta cruce, în loc de cartușieră plină de gloanțe, Evanghelia. Înalt, cu fața albă, cu ochii albaștri și părul bălai ca al geților străbuni, părea o plăsmuire de basm, cum ar spune germanii o arătare a lui Sigfried.

„Era un minunat animator. Acolo unde rândurile, rănite de focul inamicului începeau să se clatine, călugărul ostaș le înviora, dându-le îmbărbătarea supremă care duce la biruință sau la moarte pentru biruință. Era firesc deci, ca să devină obiectiv și țintă pentru inamic. A căzut greu rănit pentru țară și oștire, a trecut pragul morții”.

Acest eroism al frontului, actualul episcop al oștirii

l-a adus cu toată însuflețirea în câmpul pastorației și al misionarismului religios.

În apostolatul de ierarh pe care-l împlinește cu urmări atât de fericite, este ajutat și de întinsa și aleasa cultură pe care o posedă, ca și de remarcabilul-i talent de vorbitor.

Pentru Prea Sfințitul Partenie Ciopron, doctoratul în teologie nu a însemnat doar o dorință de titluri, și de înobilare intelectuală, ci o pasiune neobișnuită de spiritualizare prin cultură serioasă și adâncă.

Aceeași pasiune îl face să fie neîncetat prezent în mijlocul preoțimii.

Suflet cald, episcopul oștirii este un neobosit cercetător și propovăduitor al Evangheliei, în lagăre și printre prizonieri. „Un ierarh cărturar și erou” – după cum l-a caracterizat comandantul turmelor germane pe frontul de Sud. Da, un erou, însă eroul care n’a înțeles să meargă și să, lupte decât pe linia tradiției și apostolatului creștin, care ne-a dat pe marii biruitori ai Crucii și credinței. Nu-i de mirare deci că Eparhia Bălților să se mândrească, de a fi fost învrednicită cu un adevărat ierarh și păstor. *G. Lungulescu* („Universul”, 13 martie 1944).

THE NATIONAL-SPIRITUAL AND MISSIONARY MISSION OF THE EPISCOPAL CATHEDRAL IN BĂLȚI (CONSECRATED ON JUNE 2, 1935) AND ITS SERVANTS

Abstract: 100 years ago (March 1923), the Romanian Parliament adopted the law establishing the Diocese of Hotin, with its seat in the city of Bălți (Bessarabia – today the Republic of Moldova). As a result of the efforts of its first bishop (1923-1935), Visarion Puiu is also built an imposing edifice of the Episcopal Cathedral (consecrated, in the presence of King Carol II, on June 2, 1935). And the next two bishops (Tit Simedrea, respectively Partenie Ciopron – he is also the Confessor of the Army) will prove to be hierarchs of achievement in this part of Romania.

Keywords: Bălți Cathedral, Episcopacy of Hotin, Bessarabia, Visarion Puiu, Partenie Ciopron

NOTE

[1] Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România